

Ludolf de Saxònia, 1478. Inc 296

La *Vita Christi* de Ludolf de Saxònia, dit el Cartoixà (c. 1300-1377/1378), és un text molt llegit a la baixa edat mitjana, especialment lligat a moviments de renovació espiritual com la *devotio moderna*. Es va traduir a diverses llengües, entre les quals hi ha el català; entre 1495 i 1500 es publicaven a València els quatre volums de la versió de Joan Roís de Corella.

Més que no el relat històric pròpiament dit, és el gust per una certa literatura espiritual, aquí centrada en la meditació sobre la vida de Jesucrist, allò que explica l'interès de Pere Miquel Carbonell per l'obra del Cartoixà, reflectit en les abundants notes marginals al segon volum de l'edició llatina de 1478 que tenia a la biblioteca. És un interès paral·lel i complementari al que manifesta en les seves lectures dels clàssics d'aquests anys (el Cartoixà duu data de compra de 1482). La complementarietat de registres i gustos s'exemplifica, per exemple, en una correcció puntual a la *Vita Christi*: allà on el Cartoixà atribueix una citació a sant Jeroni ("Unde Hieronimus: 'Frustra niti et nihil aliud quam odium querere extreme dementie est'"), Carbonell identifica Sal-lusti com a font i anota: "Immo Salustius descripsit his verbis: 'Frustra autem niti et nihil se fatigando nisi odium quaerere extremae dementiae est'". Recordem que el 1472 havia acabat de copiar un exemplar anotat de les obres de Sal-lusti i que la sentència li devia plaure especialment perquè la copia en algun memorial. Combinació de filologia i espiritualitat, doncs, corrent en autors adscrits a allò que de vegades s'anomena humanisme cristià.

L'interès per la literatura sobre la vida i la passió de Jesucrist es reflecteix encara en una nota de Carbonell sobre el seu projecte d'adquirir, al preu que sigui, un exemplar de l'harmonia evangèlica de Zacaries de Besançon (Zacharias Chrysopolitanus), monjo premonstratenc del segle XII. L'obra de Zacaries, *In unum ex quattuor evangelistis seu concordia evangelistarum*, un relat unificat de la vida de Jesús a partir del text dels quatre evangelis, és una de les mostres més difoses del gènere.

La *Vita Christi* es completa amb les notes autobiogràfiques habituals de l'arxiver. En una recorda un sermó del seu amic Francesc Segarra, el mateix franciscà a qui fa donació d'unes obres de Sèneca (BUB, inc. 4): "Menti imprime pro salute tua haec duo memoratu digna quorum primum memoriale est: Memento frater quia pulvis es et in pulverem reverteris; secundum vero: Memento te fore venturum proculdubio ad finale iudicium, ubi congregabuntur omnes gentes omnis temporis, omnis conditionis et omnis aetatis sententiam aeterni iudicis audire. Prefata autem duo memorialia Christi fidelibus tradidit venerabilis frater F. Segarra [...]". Quan el Cartoixà discuteix les sis edats de l'home, Carbonell hi afegeix una al·lusió personal, datable entre 1484 i 1504, on informa del dia del seu propi naixement: "Nota quod aetates hominum sunt sex: [...] quinta est senioris, id est gravitas, quae est declinatio juventutis in senectutem, nondum senectus, sed iam non iuventus, quae aetas a quinquagesimo anno incipiens in septuagesimo terminatur, sicuti mea, quae terminabitur VIII° februarii anno Christi M^o quingentesimo quarto [...]".